

Innspill til behandlingen av forslaget til Statsbudsjett 2022

Utenriks- og forsvarskomiteen	29.oktober 2021
Kontakt for oppfølging: Områdedirektør Kristin Danielsen	
Telefon: 920 28 229	E-post: kd@forskningsradet.no

Norge har en åpen økonomi og en geopolitisk plassering som gjør det særlig viktig for oss å vedlikeholde kompetanse på og ha god kunnskap om internasjonale forhold. Utenriksdepartementet har mye av det sektorpolitiske ansvaret for at det finnes tilstrekkelig forskningsbasert kunnskap med høy kvalitet på dette området.

Hvis Norge skal opprettholde kompetanse som nasjonen trenger knyttet til dagens geopolitiske og sikkerhetspolitiske endringer, og til uforutsette hendelser og kriser, er **det behov for vekst i 02-bevilgningene til utenrikspolitisk forskning**, innenfor UDs sektoransvar. Forskningsrådet foreslår derfor å styrke innsatsen for et forskningsbasert beslutningsgrunnlag for norsk utenriks- og sikkerhetspolitikk. Dette inkluderer kunnskap om endringer i globale maktforhold, vilkår for handel og hvordan skiftende ambisjoner hos stormaktene påvirker vårt handlingsrom. Behovet omfatter forskning for å forstå politikutvikling i viktige land som Russland, Kina, land i Midtøsten, Asia, og andre geopolitisk viktig land. Dette bør ikke finansieres av 03-midler, fordi motivasjonen er å øke vår egen forståelse av prosesser i viktige land og mellom land. Et kunnskapsbasert offentlig ordskifte rundt utenriks- og sikkerhetspolitikk, er med på å sikre nasjonen mot påvirkning gjennom manipulering av data og strategisk propaganda.

Forskningsrådets budsjetter får også i år realnedgang, etter gjentatte engangskutt på til sammen 1,7 mrd. kroner de siste fem årene. Årets budsjett inkluderer 733 mill. kroner som er ren tilbakeføring av bevilgningsnivået til før engangskuttene i 2021. Det er bra at budsjettforslaget innebærer at **nivået på Utenriksdepartementets forskningsbevilgning fra 2020 gjenoprettes** etter et stort engangskutt i 2021 for å redusere Forskningsrådets avsetninger.

Det er også positivt at Utenriksdepartementet, sammen med Helse- og omsorgsdepartementet, ønsker å styrke satsingen på global helseforskning. Norge har sterke miljøer på dette feltet, takket være en mangeårig systematisk innsats gjennom Forskningsrådet. Covid-pandemien viste nytten av å ha en slik kunnskapsbase. Global helseforskning er viktig for å forebygge sykdom, styrke helsesystemer og helsetjenester, og for å finne innovative løsninger på helseutfordringer som forårsaker at mennesker havner i fattigdom og svekker grunnlaget for økonomisk vekst i utviklingsland. Prosjektpartnere fra utviklingsland er et krav i denne satsingen.

Det er imidlertid uheldig at regjeringen foreslår å ta 30 mill. kroner fra Forskningsrådets avsetninger for å styrke satsingen på global helse innenfor rammen av Utenriksdepartementet budsjett. Dette er midler som allerede er bevilget til andre formål under departementets sektoransvar. Forskningsrådet har samlet 27 mrd. kroner i framtidige kontraktsfestede forpliktelser overfor forskningsmiljøene, bedrifter og offentlig sektor, og avsetningene er i hovedsak forpliktete midler. Disse forpliktelsene må Forskningsrådet oppfylle.

Staten fortsetter på denne måten å inndra eller omdisponere midler fra Forskningsrådets avsetninger for femte år på rad. Det er i ferd med å føre til full brems i utlysning av midler de nærmeste årene.

Inntektsnivået fra 2020 blir i hovedsak tilbakeført i 2022, men inntektstapet på 1,7 mrd. kroner medfører i verste fall at hele årsbevilgningen til noen områder kun går til dekning av inngåtte forpliktelser. Omprioritering

av avsetninger vil føre til at det lyses ut mindre midler til forskning knyttet til andre formål departementet har prioritert.

Når midler til å betale for deltakelse i EUs rammeprogram også trekkes inn fra sektordepartementenes budsjetter til konkurranseutsatt forskning og innovasjon, fører dette også til en uheldig vridning i bruken av forskningsmidler på flere sektorområder.

Norge må investere i forskning og innovasjon på linje med det andre europeiske land og OECD-land investerer. Regjeringen har forpliktet seg til 1 prosent av BNP på forskning og forskningsdrevet innovasjon og forslaget innebærer 1,07 prosent av BNP. Det er mindre enn mange land vi konkurrerer med. Forskningsrådet har anbefalt at det offentlige investerer minst 1,25 prosent. Dette er tråd med Europakommisjonens anbefaling på 1,25 % for alle EU-land. Det vil tilsa et samlet budsjett til forskning og innovasjon på i overkant av 50 mrd. kroner. Regjeringen foreslår å bevilge om lag 42,7 kroner til FoU i 2022.

Forskningsrådet har tatt til orde for et bredt tverrpolitisk omstillingsforlik i Stortinget. Landet har ikke en forpliktende plan for et Norge etter oljealderen og den omstillingen som kreves, for å møte nasjonale utfordringer så vel som store globale endringer. Dette er Stortingets og den nye regjeringens mest påtrengende oppgave. De politiske partiene må søke sammen om ambisjoner og retning. Hurdalsplattformen inneholder mange fragmenterte tiltak for omstilling. Regjeringen og departementene må tenke helhetlig og sikre en langsiktig satsing på forskning og innovasjon for å muliggjøre omstillingen, i samarbeid mellom næringsliv, offentlig sektor og academia, nasjonalt og internasjonalt.

Vi må forsterke forskningssamarbeidet med andre land, særlig gjennom Horisont Europa. Budsjettforslaget har ingen økning til stimuleringsordningene som skal sikre høyere returandel av 25 mrd. kroner Norge skal betale inn i løpet av programperioden. Større ambisjoner for norsk deltakelse må følges opp med midler til Forskningsrådets mobiliserings- og stimuleringsinnsats. Instituttene er avgjørende for næringslivets og offentlig sektors deltakelse. STIM-EU er en ordning som gir instituttene en målrettet økning i grunnbevilgningen ved suksess i Horisont Europa, og uten denne ordningen har ikke instituttene økonomi til å kunne delta. Økt deltakelse må følges opp med økte rammer til STIM-EU. Både innenfor utviklings- og utenriksfeltet er det helt avgjørende at det er gode stimuleringsordninger for internasjonalt forskningssamarbeid.

**Forskningsrådets forslag til endringer i Prop 1 S (2021-2022)
på Utenriksdepartementets budsjett:**

Kap 161 post 71	Global helseforskning finansieres med vekst på 30 mill. kroner. Satsingen bør baseres på vekst og ikke gjenbruk av allerede bevilgede midler, for å opprettholde nivået på utlysningene fremover.
Kap 118 post 70 eller 74	Forskning på internasjonale relasjoner og utenriks- og sikkerhetspolitikk: Det foreslås 30 mill. kroner i økning, og at Midtøsten-perspektiver inkluderes